

Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige

Regeringsuppdrag

Rapport

Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, februari 2024

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Avgränsning och definition	2
1.3	Metod och underlag	3
2	Lägesbild – Stort antal personer i kriminella nätverk.....	6
2.1	Omkring 14 000 personer bedöms vara aktiva i kriminella nätverk	6
2.2	Omkring 48 000 personer bedöms ha koppling till kriminella nätverk	6
2.3	Rolltyper bland de aktiva i kriminella nätverk	6
2.4	De flesta aktiva i kriminella nätverk är svenska medborgare	8
2.5	Det stora flertalet aktiva i kriminella nätverk är män	9
2.6	Ålder-brottkurvan gäller även aktiva i kriminella nätverk	11
3	Förslag till löpande redovisning	14
3.1	Basuppföljning.....	14
3.2	Analys och bedömning	14
3.3	Tidpunkter för leverans av lägesbilden.....	14

Sammanfattning

Regeringen har givit Polismyndigheten i uppdrag att lämna en lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige (Ju2023/01941). Syftet är att förbättra kunskapsläget om hur omfattande de kriminella nätverken är och om hur strukturerna inom dem ser ut.

I föreliggande rapport redovisar Polismyndigheten att antalet aktiva personer i kriminella nätverk i Sverige bedöms uppgå till omkring 14 000. Vidare bedöms omkring 48 000 personer ha koppling till kriminella nätverk. Det totala antalet personer som är aktiva i, eller har koppling till, kriminella nätverk uppgår därmed till omkring 62 000 personer.

Vidare redovisas att andelen utländska medborgare bland de aktiva i kriminella nätverk uppgår till 19 procent. Av dessa har 11 procentenheter endast utländskt medborgarskap och 8 procentenheter både utländskt och svenskt medborgarskap.

Den generella köns- och åldersfördelningen inom brottslig verksamhet gäller även för aktiva i kriminella nätverk. I den aktuella sammanställningen uppgår andelen män till 95 procent och medelåldern är 28 år.

I rapporten redovisas även en bedömning av vilka roller de aktiva i kriminella nätverk har. Rollfördelningen sträcker sig från strategiska roller som styr den brottsliga verksamheten, till utförande och möjliggörande roller som skapar förutsättningar för den.

Slutligen redovisas ett förslaget format för en löpande redovisning av kriminella nätverk i Sverige till regeringen.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I augusti 2023 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att lämna en lägesbild över aktiva personer i kriminella nätverk i Sverige.¹ Syftet är att förbättra kunskapsläget om hur omfattande de kriminella nätverken är och om hur strukturerna inom dem ser ut. Lägesbilden efterfrågas för att säkerställa att träffsäkra och effektiva åtgärder vidtas för att motverka den organiserade brottsligheten.

Polismyndigheten redovisar mot bakgrund av detta en lägesbild över antalet² *aktiva* i kriminella nätverk i Sverige, varvid följande bedömningar presenteras utifrån de frågeställningar som regeringen har formulerat:

- en indelning i kategorier utifrån vilka roller som de aktiva i kriminella nätverk bedöms ha,
- en bedömning av hur många aktiva i kriminella nätverk som är utländska medborgare,
- en bedömning av hur könsfördelningen ser ut bland de aktiva i kriminella nätverk,
- en indelning i ålderskategorier för de aktiva i kriminella nätverk.

Vidare redovisas en lägesbild över antalet² *kopplade till* kriminella nätverk i Sverige, varvid följande bedömningar presenteras utifrån de frågeställningar som regeringen har formulerat:

- en bedömning av hur könsfördelningen ser ut bland de kopplade till kriminella nätverk,
- en indelning i ålderskategorier för de kopplade till kriminella nätverk.

---

¹ Uppdrag att lämna lägesbild över aktiva gängkriminella (Ju2023/01941).

² Antalsangivelserna i rapporten är avrundade till närmaste 10-tal för värden under 1000, närmaste 100-tal för värden mellan 1000 och 9999, samt närmaste 1000-tal för värden 10 000 och över.

1.2 Avgränsning och definition

Kriminella nätverk

Det finns inte någon definition av begreppet ”kriminella nätverk” i svensk rätt. Begrepp som ”gängkriminalitet”, ”organiserad brottslighet”, ”kriminella miljöer” och ”kriminella nätverk” används ofta synonymt för att beskriva brottslighet som innebär någon form av samverkan inom en struktur.

Avsaknaden av en definition av ”kriminella nätverk” innebär att bedömningar av antalet personer i de kriminella miljöerna varierar beroende på sammanhang, och på hur underlag sammanställs.

I föreliggande rapport definierar Polismyndigheten ”kriminella nätverk” som alla samarbeten inom ramen för vad som bedöms utgöra organiserad brottslighet på lokal, nationell eller internationell nivå.

Aktiva i, respektive kopplade till, kriminella nätverk

Av regeringsuppdraget framgår att Polismyndigheten ska lämna en lägesbild över personer som är *aktiva i* respektive *kopplade till* kriminella nätverk.

I rapporten definieras *aktiva i* kriminella nätverk som personer som förekommer i ett eller flera av de material som utgör rapportens underlag (se avsnitt 1.3 Metod och underlag).

I rapporten definieras *kopplade till* kriminella nätverk som personer som bedöms ha samröre med aktiva i kriminella nätverk utifrån brottsmisstankar och underrättelser.

Rolltyper

Av regeringsuppdraget framgår att Polismyndigheten ska redovisa en indelning i kategorier av de roller som de aktiva i kriminella nätverk bedöms ha. De rolltyper som identifierats definieras enligt följande:

- **Strategiska/ledande aktörer**
Personer som styr och leder den brottsliga verksamheten.
- **Utförare, högre skikt**
Personer som kan liknas vid platschefer som både utför delar av den brottsliga verksamheten, och tillser att den blir utförd.
- **Utförare, lägre skikt**
Personer som genomför brottsliga handlingar på uppdrag, eller med stöd, av strategiska aktörer och utförare i högre skikt.
- **Möjliggörare och specialister**

Personer som har en möjliggörande roll för brottsligheten, till exempel professionella penningtvättare, jurister eller revisorer.

Vilken roll som de aktiva i kriminella nätverk intar kan variera vid olika tillfällen, mot bakgrund av hur strukturen inom de kriminella nätverken ser ut. På aggregerad nivå avser rolltyperna dock belysa skillnader i exempelvis makt, kriminell ambition och ekonomisk avkastning.

1.3 Metod och underlag

Underlag – Personer som är aktiva i kriminella nätverk

Föreliggande rapport baseras i huvudsak på underrättelser om personer som misstänks ha koppling till organiserad brottslighet under åren 2021–2023.

Underlagen har samlats in av nationella operativa avdelningens (Noas) underrättelseenhet inklusive Finanspolisen, från regionala underrättelseenheter samt från Ekobrottsmyndigheten.

Underlagen från Noas underrättelseenhet utgörs i huvudsak av underlag från den så kallade cylindermodellen³. Insamlingen av uppgifter om kriminella aktörer enligt cylindermodellen genomförs av Polismyndigheten varje år och omfattar personer som bedöms vara kopplade till lokala problembilder. Följaktligen fångar detta underlag endast upp personer som förekommer på lokal nivå.

Vidare utgörs underlagen från Noas underrättelseenhet av rapporteringar från Polismyndigheten till Europols gemensamma hotbildastrappport SOCTA⁴. Dessa underlag kompletterar cylindermodellen genom att de i större utsträckning identifierar aktörer som är verksamma på nationell eller internationell nivå.

Underlagen från Finanspolisen och Ekobrottsmyndigheten omfattar information om personer som i huvudsak ingår i rollkategorin möjliggörare och specialister, ofta kopplat till företag och hantering av ekonomi.

Underlagen från de regionala underrättelseenheterna utgörs av de nätverkskartläggningar som genomförs i storstadsregionerna. Kartläggningarna sammanställer vilka nätverk som är aktiva i respektive region och syftar till att bedöma nätverkens kapacitet och egenskaper.

---

³ Nationell modell för kartläggning av kriminella nätverk 2019 (A484.249/2019).

⁴ EU Serious and Organised Crime Threat Assessment.

Övriga underlag utgörs av information som bearbetats inom ramen för arbetet med de krypterade chattarna EncroChat, SkyECC och Anom.

Underlag – Personer med koppling till kriminella nätverk

Med utgångspunkt i de underlag som redovisas ovan har personer identifierats som antingen:

- har förekommit som medmisstänkt⁵ med minst en person som är aktiv i kriminella nätverk
- eller
- kan länkas till minst två personer⁶ som är aktiva i kriminella nätverk enligt underrättelseuppgifter.

Inom denna grupp bedöms merparten delta i brottslig verksamhet, i huvudsak narkotikahandel. I gruppen förekommer även personer som utför tjänster åt de aktiva i kriminella nätverk. Personerna bedöms dock inte själva vara aktiva i kriminella nätverk, utifrån avgränsningarna i denna rapport.

I gruppen kan det ingå personer som endast kopplas till aktiva i kriminella nätverk genom bekantskap. Den gruppen bedöms dock endast utgöra en liten del av det samlade underlaget.

Begränsningar

Föreliggande rapport redovisar uppgifter som delvis bygger på underrättelsematerial. Det underrättelsematerial som inhämtas av Polismyndigheten påverkas av myndighetens fokus och prioriteringar. Det gör att redovisningen bör tolkas med viss försiktighet.

Samtidigt är underrättelseanalys en gynnsam metod för att generera kunskap om personer i kriminella nätverk. Detta förklaras av två grundläggande skäl.

För det första visar andra typer av data, exempelvis brottsmisstankar eller lagföringar, främst brottslighet som enklare kan påvisas rättsligt, till exempel olovlig körning eller ringa narkotikabrott. Misstankar om kopplingar till organiserad brottslighet återfinns däremot i större utsträckning i underrättelsematerial.

För det andra visar data om brottsmisstankar eller lagföringar en begränsad del av de sociala relationerna mellan de kriminella personerna, vilket är en

---

⁵ Dvs varit misstänkta för samma brott

⁶ Kravet på minst två personkopplingar ställs med anledning av att det indikerar en koppling till nätverk snarare än till enskilda individer, t.ex. genom familjeband.

betydande aspekt för att kunna studera kriminell verksamhet i organiserad form. Även sådan information återfinns främst i underrättelsematerial.

2 Lägesbild – Stort antal personer i kriminella nätverk

2.1 Omkring 14 000 personer bedöms vara aktiva i kriminella nätverk

Antalet personer som bedöms vara aktiva i kriminella nätverk uppgår till 14 000 personer. I efterföljande avsnitt följer en redovisning av rolltyper, andel utländska medborgarskap, könsfördelning och åldersfördelning för denna grupp.

2.2 Omkring 48 000 personer bedöms ha koppling till kriminella nätverk

Antalet personer som bedöms vara kopplade till kriminella nätverk uppgår till 48 000 personer.

Av dessa kopplas 78 procent till de kriminella nätverken endast utifrån underrättelseinformation och 12 procent utifrån både underrättelseinformation och konkreta brottsmisstankar. Dessa grupper har i genomsnitt koppling till sex personer som bedöms vara aktiva i kriminella nätverk. Resterande 11 procent är kopplade till aktiva i kriminella nätverk endast utifrån brottsmisstankar.⁷

Det totala antalet personer som bedöms vara aktiva i, eller ha koppling till, kriminella nätverk uppgår därmed till omkring 62 000 personer.

2.3 Rolltyper bland de aktiva i kriminella nätverk

De största rollkategorierna bland de aktiva i kriminella nätverk utgörs av de utförande rollerna i högre och lägre skikt. Dessa rollkategorier utgör omkring 40 procent vardera. Sammantaget utgör de nära 80 procent av de aktiva i kriminella nätverk, vilket motsvarar omkring 11 000 personer.

Den näst största rollkategorin utgörs av aktörerna med strategisk roll. Denna grupp uppgår till 14 procent, vilket motsvarar omkring 2 000 personer.

Den minsta rollkategorin utgörs av möjliggörarna. Denna grupp utgör 5 procent, vilket motsvarar omkring 700 personer.

---

⁷ Procentandelarna är avrundande, varför procenten uppgår till 101 i detta stycke.

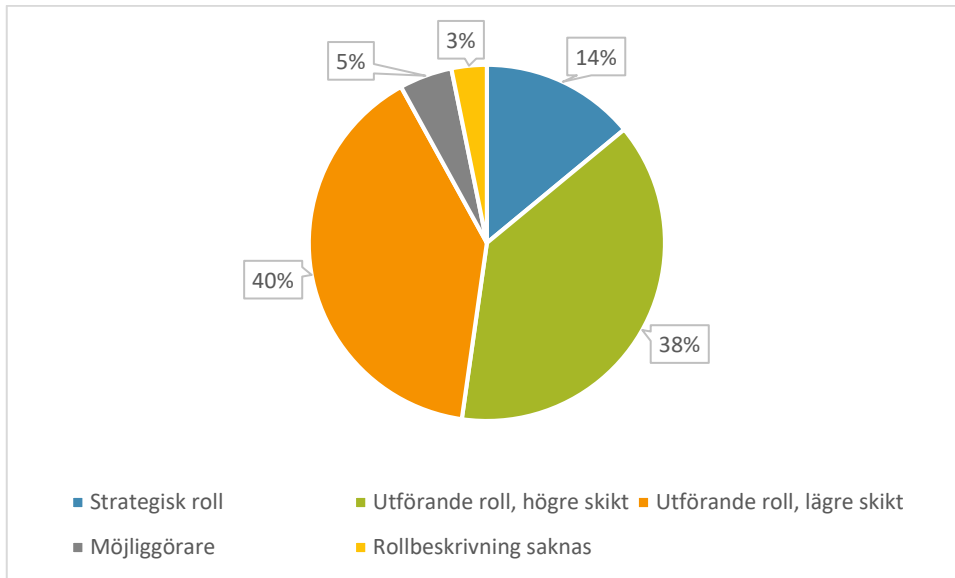

Bild 1. Fördelning av rolltyper bland personer som bedöms vara aktiva i kriminella nätverk.

Fler personlänkar i de högre skikten

Antalet personlänkar inom och utanför de kriminella nätverken varierar mellan de olika rolltyperna. Strategiska aktörer har betydligt fler personlänkar än utförarna i det högre skiktet. Utförarna i det högre skiktet har i sin tur betydligt fler personlänkar än utförarna i det lägre skiktet. Möjliggörarna och specialisterna har lägst antal personlänkar.

Tabell 1. Genomsnittligt antal underrättelselänkar till andra personer för de olika rolltyperna i kriminella nätverk. Siffrorna är avrundade.

Rolltyp	Antal personlänkar (medelvärde)	Länkar till andra aktiva i nätverk (medelvärde)	Länkar utanför nätverk (medelvärde)
Strategiska aktörer	69	43	26
Utförare, Högre skikt	39	23	15
Utförare, lägre skikt	20	12	8
Möjliggörare och specialister	12	6	6

Omfattande kontakter mellan de aktiva i kriminella nätverk

Det förekommer omfattande kontakter mellan de aktiva i kriminella nätverk, över stora delar av landet. Omkring 90 procent av de aktiva i kriminella nätverk bedöms vara direkt eller indirekt länkade till varandra.

Antalet personlänkar till aktörer utanför den egna polisregionen varierar mellan de olika rolltyperna. Strategiska aktörer har underrättelselänkar till andra aktiva i kriminella nätverk i ett par eller flertal polisregioner i över 80 procent av fallen. Utförande aktörer i de lägre skikten har underrättelselänkar till andra polisregioner i 43 procent av fallen.

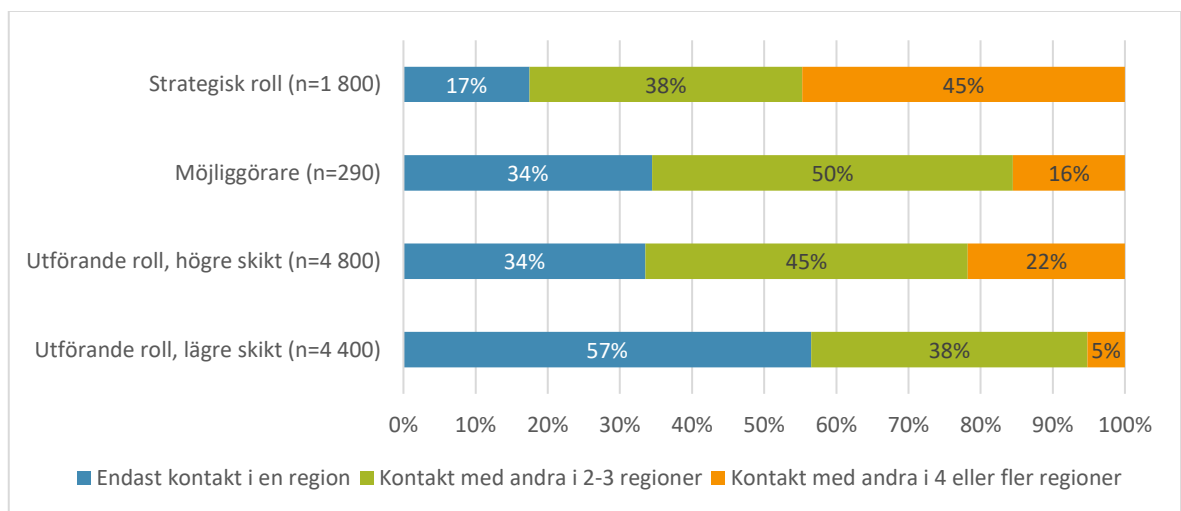

Bild 2. Andel personer per rolltyp med olika antal kontakter i olika polisregioner. Gäller endast de med underrättelselänkar till aktiva i kriminella nätverk.

2.4 De flesta aktiva i kriminella nätverk är svenska medborgare

Som tidigare redovisats bedöms omkring 14 000 personer vara aktiva i kriminella nätverk. Andelen personer med utländskt medborgarskap uppgår till 19 procent, vilket motsvarar omkring 2 700 personer.

Av dessa har 11 procentenheter endast utländskt medborgarskap, vilket motsvarar omkring 1 500 personer. Vidare har 8 procentenheter både utländskt och svenskt medborgarskap, vilket motsvarar omkring 1 100 personer.

För knappt 1 procent saknas det uppgift om medborgarskap, vilket motsvarar omkring 120 personer. Det beror i huvudsak på osäkra identiteter i folkbokföringen.⁸

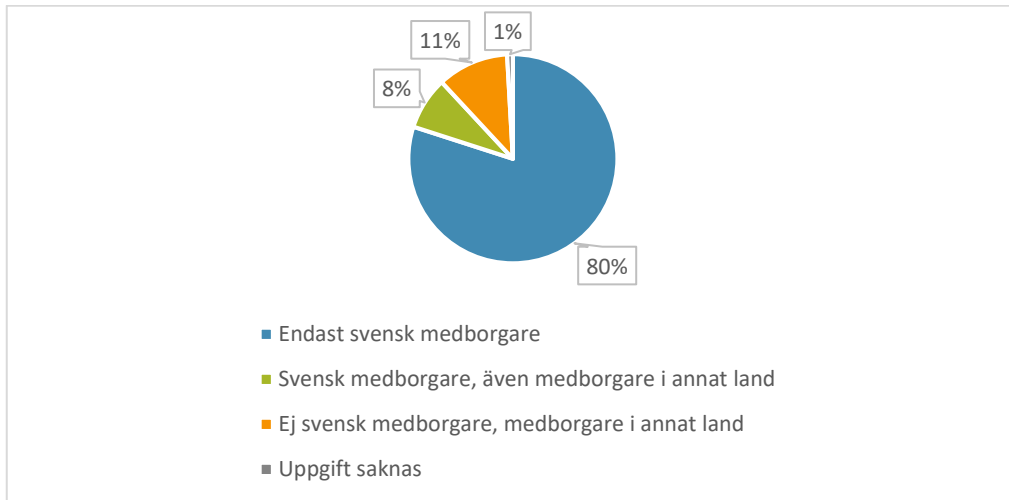

Bild 3. Andelen utländska och svenska medborgare i gruppen aktiva i kriminella nätverk.

2.5 Det stora flertalet aktiva i kriminella nätverk är män

Det stora flertalet av personerna som bedöms vara aktiva i kriminella nätverk är män. Andelen män uppgår till 95 procent, vilket motsvarar 13 200 personer.

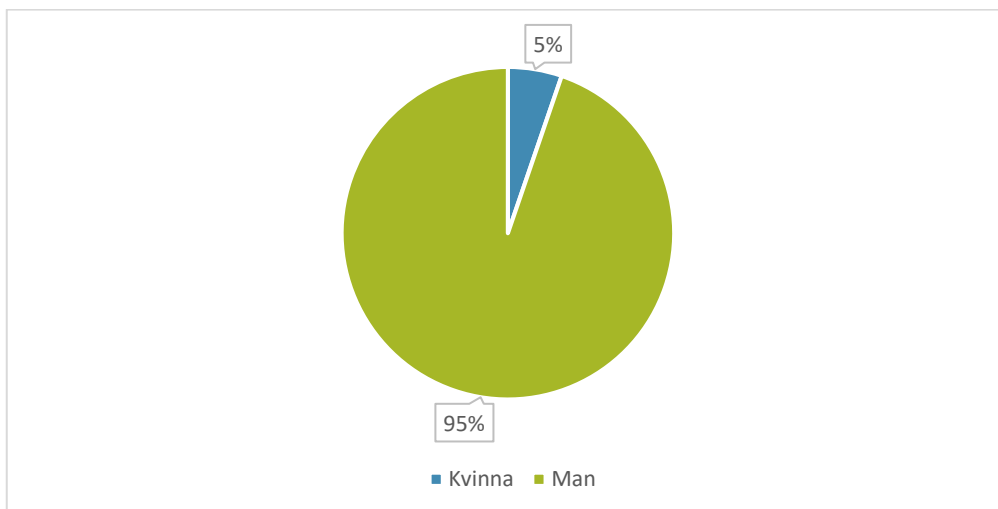

Bild 4. Andelen män och kvinnor som gruppen aktiva i kriminella nätverk.

⁸ Statistiska Centralbyrån (SCB).

Fler kvinnor bland de stödjande rollerna

Andelen kvinnor är störst i rollkategorin möjliggörare och specialister, och minst i rollkategorin strategisk aktör.

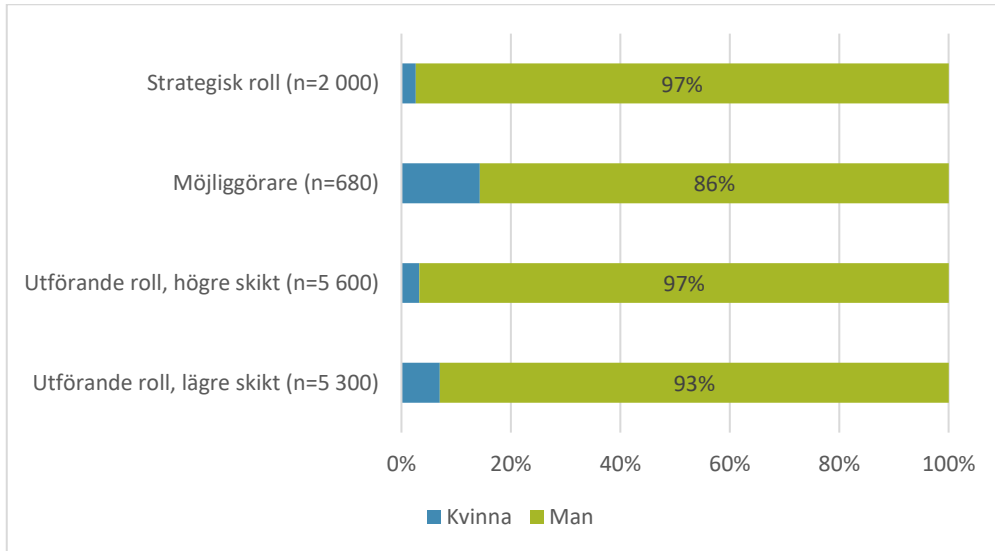

Bild 5. Andelen kvinnor och män inom de olika rollkategorierna bland de aktiva i kriminella nätverk.

En tidigare kartläggning av kvinnors delaktighet i kriminella miljöer visar att den är betydligt mer utbredd än vad som tidigare uppskattats.⁹ Det kan förklaras av att kvinnor och mäns kriminella beteenden inte uppfattas på samma sätt. Detta har på olika sätt bidragit till att kvinnors roller i kriminella nätverk inte lyfts fram i lika hög grad. Det är möjligt att även uppgifterna som studerats i framtagandet av föreliggande rapport präglas av en underskattning av kvinnors delaktighet i kriminella nätverk.

Större andel kvinnor bland de med koppling till kriminella nätverk

Andelen kvinnor är fyra gånger större bland gruppen med koppling till kriminella nätverk än gruppen som bedöms vara aktiv i kriminella nätverk. I den förstnämnda gruppen utgör kvinnorna 19 procent, vilket motsvarar 9 000 personer.

⁹ Kvinnors inverkan och delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer. Noa, UC Väst.

2.6 Ålder-brottkurvan¹⁰ gäller även aktiva i kriminella nätverk

Bland personerna som bedöms vara aktiva i kriminella nätverk är medelåldern 28 år. Det är något lägre än medelåldern för brottsmisstänkta personer i Sverige, som är 34 år.¹¹

Andelen personer bland de aktiva i kriminella nätverk som är yngre än 18 år uppgår till 13 procent, vilket motsvarar omkring 1 700 personer.

Minskat deltagande i nätverksbrottslighet från 20 års ålder

Generellt är ungdomar oftare inblandade i kriminalitet än äldre personer. Den så kallade ålder-brottkurvan visar att kriminell aktivitet på gruppnivå typiskt sett tilltar under tonåren, når sin topp under tidiga vuxenår, för att sedan avta med stigande ålder. Samma mönster gäller även för de aktiva i kriminella nätverk, där brytpunkten infaller i 20-årsåldern.

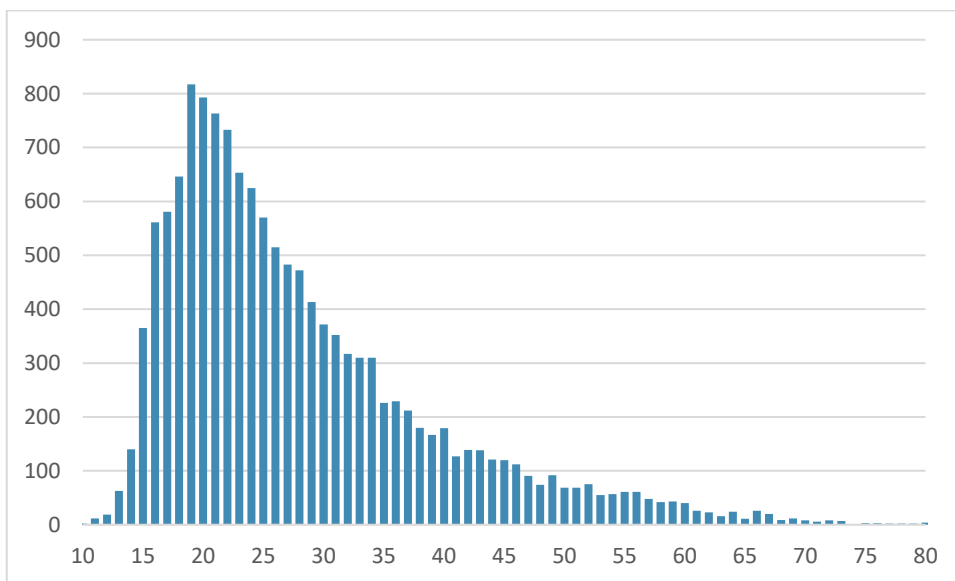

Bild 6. Åldersfördelning för aktiva i kriminella nätverk.

I bild 7 åskådliggörs hur många av de aktiva i kriminella nätverk som befinner sig i olika ålderskategorier. Dessa är kategoriserade efter straffrättsliga förutsättningar.¹²

¹⁰ En inom kriminologin etablerad term som tar fasta på förhållandet mellan ålder och brott på aggregerad nivå.

¹¹ Enligt Polismyndighetens statistik från åren 2019–2023.

¹² Barn som är 0–14 år är inte straffmyndiga och kan således inte dömas för brott. Ungdomar mellan 15 och 17 år kan dömas till fängelse för allvarlig brottslighet i undantagsfall. I sådana fall blir dock påföljden oftare någon av de särskilda ungdomspåföljderna. Myndiga personer kan dömas enligt de ordinarie straffskalorna. Dock kan särskilda ungdomspåföljder komma i fråga fram till 21 års ålder.

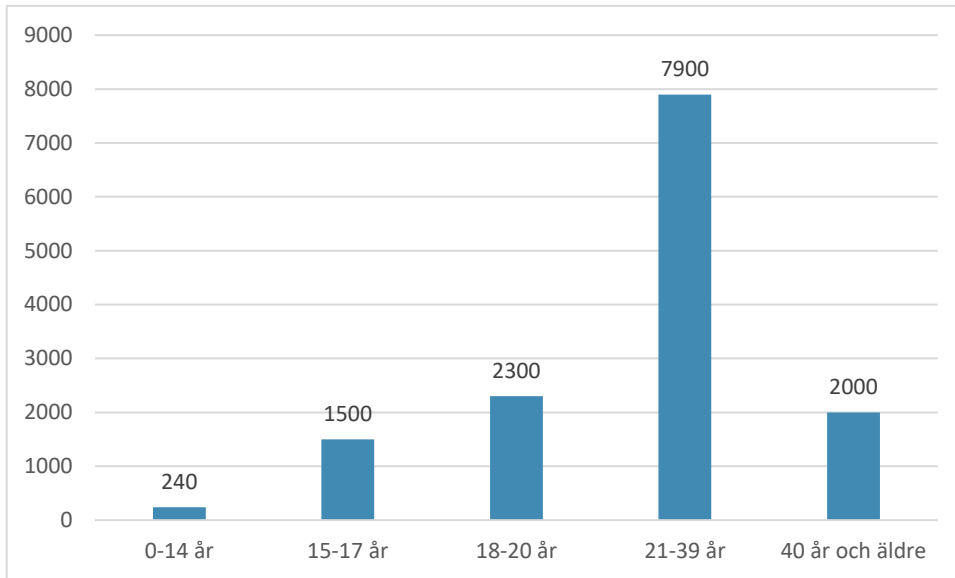

Bild 7. Antal personer i olika åldersgrupper som är aktiva i kriminella nätverk.

Äldre styr över yngre

Åldersfördelningen mellan de olika rolltyperna tyder på en åldershierarki i kriminella nätverk. Äldre personer har i högre utsträckning styrande och strategiska roller, medan de yngre har utförande roller.

Den äldsta gruppen utgörs av de möjliggörande rollerna, där medelåldern är 39 år. Den yngsta gruppen utgörs av de utförande rollerna i de lägre skikten, där medelåldern är 22 år. Omkring en tredjedel av dessa är under 18 år. I stort sett samtliga barn under 15 år finns i denna grupp.

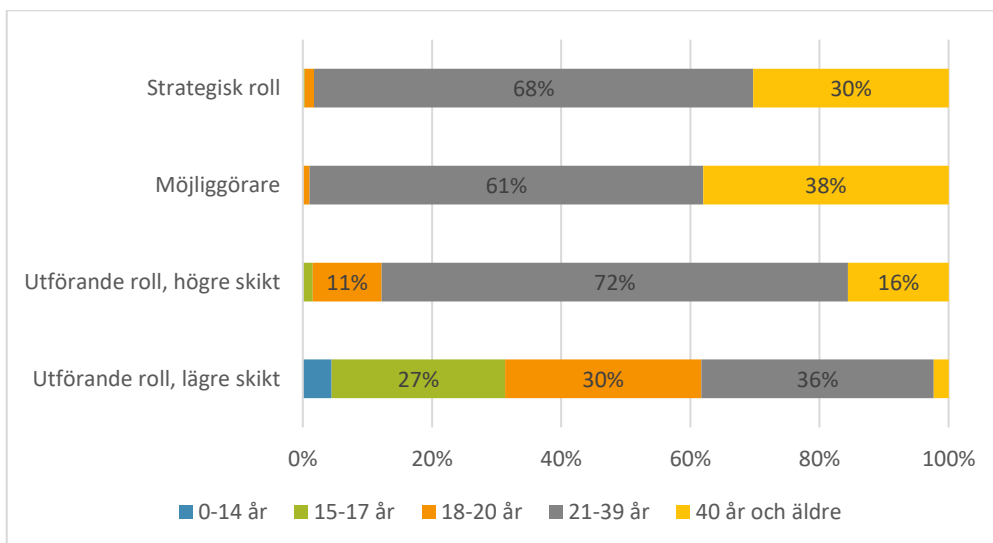

Bild 8. Andelen personer i olika åldersgrupper uppdelat på olika rolltyper bland de aktiva inom kriminella nätverk.

Liknande åldersfördelning bland kopplade till kriminella nätverk

Åldersfördelningen är lik mellan personer som bedöms vara aktiva i, respektive de som bedöms vara kopplade till, kriminella nätverk. Bland de som bedöms vara kopplade till kriminella nätverk är andelen äldre något högre.

Bland personerna med koppling till kriminella nätverk finns omkring 3 700 personer under 18 år. Det är dubbelt så många än för motsvarande åldersgrupp bland de aktiva i kriminella nätverk.

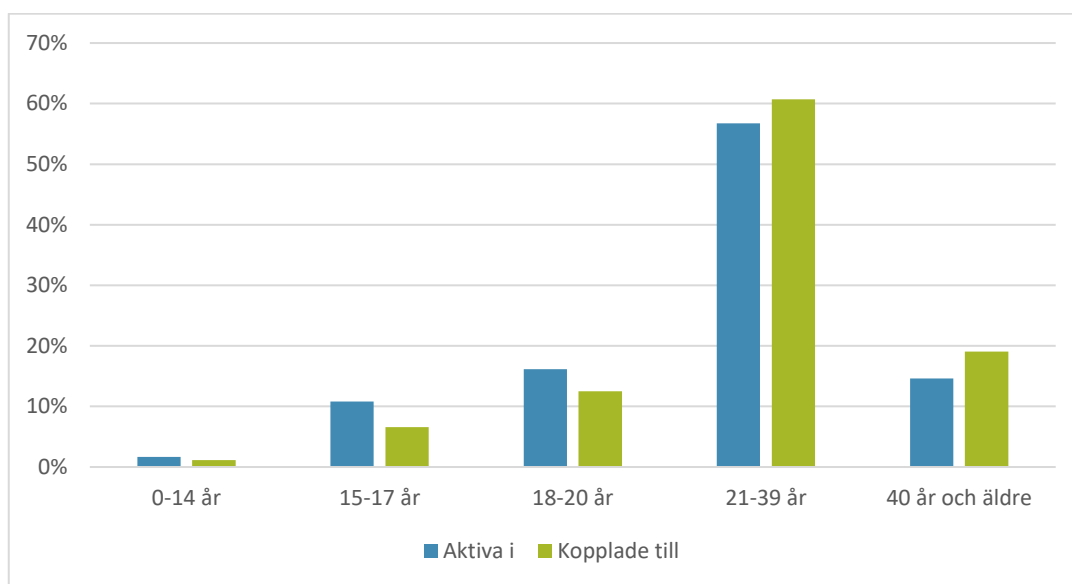

Bild 9. Andelen personer i olika åldersgrupper bland de aktiva i (n=14 000), och kopplade till (n=48 000), kriminella nätverk. Andel i procent.

I en nyligen utgiven studie från Brottsförebyggande rådet (Brå) konstateras att det framförallt är barn som rekryterar andra barn till kriminella nätverk.¹³ Ett liknande förhållande framträder även i detta material. Personer som är aktiva i kriminella nätverk är tydligt sammanlänkade med personer i samma ålderskategori som de själva befinner sig i. Detta gäller samtliga ålderskategorier förutom de äldsta, 40 år och äldre, som i högre utsträckning är sammanlänkade med yngre personer.

¹³ Barn och unga i kriminella nätverk - en studie av inträde, brott, villkor och utträde (2023) Brå 2023:13.

3 Förslag till löpande redovisning

Av regeringsuppdraget framgår att Polismyndigheten ska föreslå ett format för löpande redovisning av aktiva i kriminella nätverk. I detta avsnitt lämnas ett kortfattat förslag på hur den löpande redovisningen kan genomföras framåt.

3.1 Basuppföljning

Polismyndigheten föreslår att den löpande redovisningen genomförs i form av en nationell lägesbild av antalet personer som är aktiva i, och kopplade till, kriminella nätverk i Sverige, med möjlighet till bedömning av:

- medborgarskap, könsfördelning, ålderskategorier samt rollindelning för personer som är aktiva i kriminella nätverk,
- könsfördelning och ålderskategorier för personer som är kopplade till kriminella nätverk,
- nätverkens karaktär, geografiska fördelning och dess förändring över tid.

3.2 Analys och bedömning

Uppdragets genomförandetid har inneburit att Polismyndigheten till största del har utgått från befintliga underlag. Genomförandet av föreslagen löpande redovisning förutsätter dock att Polismyndigheten utarbetar en strukturerad metod för att ta fram underlag som i möjligaste mån är jämförbara över tid.

En gynnsam metod för att genomföra föreslagen redovisning är att använda sig av underrättelsematerial.¹⁴ Det innebär dock att det kommer att finnas viss osäkerhet i de redovisade bedömningarna, inte minst gällande hur antalet personer i kriminella nätverk förändras över tid.

3.3 Tidpunkter för leverans av lägesbilden

Polismyndigheten föreslår att redovisningen överlämnas vartannat år till Regeringskansliet. Tidpunkten för redovisningen bör bestämmas i förhållande till andra regeringsuppdrag, samt i förhållande till andra kartläggningar som är av betydelse för lägesbilden.

---

¹⁴ Se avsnitt 1.3.